

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 219/04-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. mája 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Lajosa Mészároša prerokoval prijatú sťažnosť A. L., bytom S., zastúpenej advokátom JUDr. J. L., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 253/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 253/00 porušil základné právo A. L., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Kežmarok v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 253/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. A. L. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Kežmarok povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. L. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún), ktoré je Okresný súd Kežmarok povinný vyplatiť na účet jej advokáta JUDr. J. L., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I .

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 12. novembra 2004 č. k. I. ÚS 219/04-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. L., bytom S. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. L., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 253/00.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka 23. mája 2000 podala na okresnom súde návrh na *„zrušenie a vypořádanie podielového spoluvlastníctva prikázaním veci za primeranú náhradu“* a súčasne predložila návrh na vydanie predbežného opatrenia ukladajúceho žalovanej v prvom rade *„zdržať sa vykonávania úprav na rodinnom dome“*.

Podľa tvrdenia sťažovateľky *„postupom súdu popísaným v... sťažnosti bolo porušené jej právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov tak, ako ho vymedzuje ustanovenie článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“*.

Sťažovateľka 24. júna 2004 podala sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresnému súdu, čo však nevedlo k efektívnej náprave. Vo veci nie je dosiaľ na súde prvého stupňa rozhodnuté.

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal okresnému súdu *„konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná“*

a rozhodnutá“, priznal jej finančné zadost'učinenie „*v sume 25 000 Sk*“ a náhradu trov konania.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 30. decembra 2004 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania a zároveň predložil vyjadrenie zákonnej sudkyne k vecnej stránke prijatej s'ťažnosti.

Právny zástupca s'ťažovateľky vo svojom písomnom podaní z 26. apríla 2005 súhlasil s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s účastníkmi predloženými písomnými materiálmi a obsahom súdneho spisu sp. zn. 2 C 253/00 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávani – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu s'ťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 2 C 253/00.

1. Dňa 23. mája 2000 podala s'ťažovateľka, zastúpená advokátom JUDr. J. L. z B., na okresnom súde žalobu proti Ing. Ž. R., bytom P. (ďalej len „žalovaná č. 1“) a Z. Z., bytom P. (ďalej len „žalovaná č. 2“) „*o zrušenie a vysporiadanie podielového spoluvlastníctva prikázaním veci za primeranú náhradu*“ a tiež návrh na vydanie predbežného opatrenia,

ktorým sa má uložiť žalovanej č. 1 „zdržať sa vykonávania úprav na rodinnom dome... a to až do vykonateľnosti rozhodnutia vo veci samej“. Súdny poplatok uhradila kolkovými známkami v hodnote 800 Sk. K žalobe pripojila aj znalecký posudok č. 102/2000 z 15. mája 2000 označujúci predmet sporu (cena nehnuteľnosti 80 370 Sk) a výpis z listu vlastníctva č. 514 z Okresného úradu K., katastrálneho odboru, z 12. mája 2000, podľa ktorého je sťažovateľka vlastníkom v 1/2 a 1/4, žalovaná č. 1 v 1/8 a žalovaná č. 2 v 1/8 podielu na celku.

2. Okresný súd 23. júna 2000 uznesením o predbežnom opatrení č. k. 2 C 253/00-24 rozhodol v zmysle návrhu sťažovateľky.

3. Žalovaná č. 1 a žalovaná č. 2 podali 3. augusta 2000 proti uzneseniu odvolanie doplnené podaním doručeným okresnému súdu 10. augusta 2000, ku ktorému bolo pripojené „Upozornenie“ Okresného úradu K., odboru regionálneho rozvoja, č. ORR a IOV 21167/K130/99 z 31. mája 2000 pre žalovanú č. 1 na úpravu havarijného stavu časti kultúrnej pamiatky - usadlosti súp. č. 234 v O.

4. Sťažovateľka podala 23. augusta 2000 stanovisko k odvolaniu.

5. Okresnému súdu bolo 28. augusta 2000 predložené stanovisko Obecného úradu v O. (č. 198/2000 zo 16. júna 2000), že nemá námietky proti uskutočneniu drobných opráv na rod. dome č. 234, a rozhodnutie tohto úradu č. 196/2000 z 26. mája 2000 „o zastavení drobných úprav“ do podania žiadosti spoluvlastníkov (oznámenia) o vykonanie drobných stavebných opráv.

6. Odvolanie so súdnym spisom bolo 1. marca 2001 predložené Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“).

7. Dňa 24. mája 2001 bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu č. k. 3 Co 92/01-38 zo 7. mája 2001 o potvrdení „uznesenia súdu prvého stupňa“. Toto uznesenie bolo doručené účastníkom v čase od 24. do 29. októbra 2001.

8. Sťažovateľka 18. decembra 2001 upravila petit žaloby (úprava žalovanej sumy podľa znaleckého posudku a podielov spoluvlastníkov).

9. Na pojednávaní konanom 20. decembra 2001 (prítomní účastníci a ich právni zástupcovia) bola pripustená zmena petitu žaloby, bol vykonaný výsluch účastníkov k predmetu sporu. Pojednávanie bolo odročené (z dôvodu výsluchu svedkov a predloženia správy Okresného úradu K.) na 28. január 2002.

10. Právny zástupca sťažovateľky 7. januára 2002 oznámil, že sťažovateľka netrvá na vypočutí ňou navrhovaných svedkov.

11. Dňa 11. januára 2002 bola okresnému súdu predložená informácia obce O. ohľadne stavebnej aktivity na predmete sporu, ako aj čestné prehlásenie svedka P. V. z O. o tom, aké opravy sa na ňom vykonávali.

12. Žalovaná č. 2 navrhla 22. januára 2002 vypočuť svedka P. K. z P.

13. Na pojednávaní konanom 28. januára 2002 (prítomní účastníci konania a ich právni zástupcovia) bola oboznámená informácia obce O. z 11. januára 2002, žalovaná č. 1 žiadala vypočuť ňou navrhovaného svedka P. K. Pojednávanie bolo odročené na 18. február 2002 s tým, že majú byť predvolaní svedkovia P. K. a O.

14. Dňa 28. januára 2002 bolo okresnému súdu predložené vyjadrenie Okresného úradu K. o právnej úprave postupu pri úmysle opravovať nehnuteľnú kultúrnu pamiatku.

15. Na pojednávaní konanom 18. februára 2002 (prítomní účastníci a ich právni zástupcovia) bol vykonaný výsluch svedka P. K., ktorý tvrdil, že opravy na dome urobil nebohý právny predchodca účastníkov. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

16. Okresný súd uznesením zo 14. februára 2003 nariadil znalecké dokazovanie znalcom Ing. J. K. z P. z odboru stavebníctvo, oceňovanie nehnuteľností, ktorý mal určiť trhovú cenu nehnuteľnosti a vyjadriť sa k znaleckému posudku pripojenému k žalobe, a to v lehote 40 dní (uznesenie bolo doručené účastníkom a znalcovi v marci 2003).

17. Žalovaná č. 1 dňa 28. marca 2003 požiadala o odpustenie zálohy na znalecké dokazovanie (zo sociálnych dôvodov). Dňa 3. apríla 2003 zálohu zložila.

18. Sťažovateľka 8. apríla 2003 podala odvolanie proti povinnosti zložiť preddavok 2 000 Sk na znalecké dokazovanie.

19. Okresný súd 3. júla 2003 vyžiadal od sťažovateľky a žalovanej č. 1 potvrdenia o ich majetkových pomeroch (boli doručené 8. a 25. júla 2003).

20. Sťažovateľka 21. júla 2003 predložila potvrdenie o majetkových pomeroch (priemerná mzda 9 288 Sk v S., a. s., P. + 8 374 Sk starobný dôchodok a 2 472 Sk vdovský dôchodok). Žalovaná č. 1 predložila potvrdenie z 5. augusta 2003, podľa ktorého poberala sociálne dávky za opatrovanie dieťaťa 5 300 Sk a spoluvlastnila rodinný dom.

21. Okresný súd uznesením z 2. decembra 2003 priznal sťažovateľke a žalovanej č. 1 oslobodenie od súdnych poplatkov.

22. Okresný súd 14. júna 2004 urgoval u znalca predloženie znaleckého posudku.

23. Znalec 7. septembra 2004 oznámil, že miestne šetrenie vykoná 19. septembra 2004 v O.

24. Znalec 19. januára 2005 vrátil okresnému súdu súdny spis sp. zn. 2 C 563/00 a predložil znalecký posudok č. 162/2004 v troch exemplároch, ktorým určil všeobecnú hodnotu predmetu sporu (rodinného domu súp. č. 234) sumou 125 700 Sk.

25. Pojednávanie stanovené na 31. marec 2005 bolo pre ospravedlnenú neúčasť právneho zástupcu sťažovateľky odročené na neurčito.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

2. Zákonná sudkyňa JUDr. I. J. vo svojom vyjadrení z 29. decembra 2004 k ústavnej sťažnosti uviedla: „V súčasnosti nemám možnosť nahliadnuť do spisu sp. zn. 2 C 253/00 a podrobne sa vyjadriť k sťažnosti JUDr. J. L., nakoľko celý spisový materiál sa nachádza u znalca Ing. J. K., P. K. Dispozícii mám len náhradný obal, z ktorého zisťujem, že znalec bol dňa 14. 6. 2004 urgovaný na vypracovanie znaleckého posudku, nakoľko lehota určená súdnym rozhodnutím dávno uplynula. Znalec zrejme na túto urgenciu reagoval podaním doručeným súdu dňa 7. 9. 2004 a to tak, že súdu oznámil, že miestne šetrenie v O. súp. č. 234 za účelom obhliadky nehnuteľností dňa 4. 9. 2004 o 10.00 hod. sa pre neúčast' odporkyň neuskutočnilo. Odporkyňa v 2. rade Z. Z. oznámenie o konaní miestneho šetrenia neprevzala a vplyvom poruchy vozidla sa znalec na miestne šetrenie dostavil náhradným vozidlom s omeškaním. Miestne šetrenie za účelom obhliadky predmetných nehnuteľností stanovil na 19. 9. 2004 v O. súp. č. 234 o 14.30 hod. Doposiaľ súd neobdržal znalecký posudok, ale po telefonickom rozhovore so znalcom dňa 8. 12. 2004 znalec súdu oznámil, že posudok v čo najkratšom čase súdu doručí. Doposiaľ tak nebolo možné učiniť z objektívnych dôvodov a tiež vzhľadom na neúmernú pracovnú zaťaženosť znalca.“

V súvislosti s vrátením predmetného súdneho spisu okresnému súdu ústavný súd výzvou zo 14. marca 2005 opätovne vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k opodstatnenosti sťažnosti, a to do 10 dní od doručenia tejto výzvy. Do dnešného dňa však okresný súd na túto výzvu nereagoval.

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 253/00, v ktorom sťažovateľka vystupuje ako navrhovateľka, došlo k porušeniu jej práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie v predmetnej veci môže predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci napríklad s nevyhnutnosťou znaleckého dokazovania. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať len na vrub takto konštatovanej zložitosti veci.

3.2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria (správania sťažovateľky v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol

- od 23. augusta 2000 (predloženie stanoviska sťažovateľkou) do 1. marca 2001 (predloženie súdneho spisu na odvolacie konanie), t. j. v trvaní vyše siedmich mesiacov;

- od 18. februára 2002 (pojednávane) do 14. februára 2003 (uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania – určená lehota 40 dní na vypracovanie znaleckého posudku), t. j. v trvaní takmer dvanástich mesiacov;
- od 3. júla 2003 (výzvy okresného súdu) do 14. júna 2004 (urgovanie znalca), t. j. v trvaní vyše jedenástich mesiacov (keď okresný súd okrem zisťovania majetkových pomerov účastníkov ukončeného priznaním im oslobodenia od povinnosti platiť súdne poplatky nevykonal žiadne úkony v merite veci),

bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda tridsať mesiacov (dva roky a šesť mesiacov) neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitost'ou veci ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie „vo výške 25 000 Sk“ z dôvodu, že „V dôsledku nekonania súdu jej vznikla ujma v podobe neistoty ohľadom

právnych vzťahov k spoločnej nehnuteľnosti ...“. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľku, ústavný súd uznal za dôvodné priznať jej finančné zadosťúčinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu) považuje za primerané v ňou požadovanej výške.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť) z 28. októbra 2004.

Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za dva úkony vykonané v roku 2004 teda predstavujú 9 068 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 9 340 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom teda predstavuje spolu sumu 9 340 Sk. Keďže sťažovateľka uplatnila náhradu trov jej právneho zastúpenia vo výške 8 800 Sk, ústavný súd

jej priznal trovy konania v ňou požadovanej výške. Z týchto dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2005